

Private Internationaliseringsstrategie Smart City

Introductie en aanleiding van het project

De wereld heeft te maken met een flinke golf van verstedelijking. De populatie groeit en de hoeveelheid mensen die naar steden trekt om daar te wonen en te werken is groter dan ooit. Naast een hoop mogelijkheden voor velen, brengt dit ook complicaties met zich mee. Hoe zorgen we ervoor dat steden, ondanks deze ontwikkelingen, duurzaam en leefbaar blijven?

Een van de manieren om dit te doen is door middel van smart city technologie, waarin vele verschillende soorten data - primair of secundair- worden gebruikt om steden leefbaarder te maken. Ook voor de Nederlandse (technologische) industrie is Smart City een belangrijk thema. Binnen het Nederlandse speelveld zijn er reeds veel partijen actief met het thema bezig. Binnen de huidige gremia blijkt echter dat er tot op heden een private vertegenwoordiger van het bedrijfsleven ontbreekt. Dit terwijl Nederlandse bedrijven juist op zo veel verschillende manieren kunnen bijdragen aan stedelijke transformatie naar smart city.

Om deze reden hebben FME – de ondernemersorganisatie voor de technologische industrie – en NL in Business – het private platform voor Nederlandse bedrijven die zaken willen doen in het buitenland – de handen ineengeslagen om de rol van private vertegenwoordiger op zich te nemen. FME vervult hierin een coördinerende rol. Samen zetten beiden organisaties zich in om het Nederlandse bedrijfsleven omtrent dit thema zo goed mogelijk te ondersteunen met internationaal innoveren en zaken doen.

Afgelopen maanden is, samen met het Nederlandse bedrijfsleven, onderzoek gedaan naar de private kant van het Nederlands smart city speelveld. Dit onderzoek heeft geresulteerd in een private internationaliseringsstrategie Smart City: voor én door bedrijven.

Internationaliseringsstrategie Smart City

Waar is de BV Nederland goed in?

Er zijn verschillende manieren waarop de BV Nederland zich onderscheidt van haar buitenlandse concurrenten. Deze zitten, ongeacht het product, in de manier van innoveren en zaken doen. Dit maakt dat buitenlandse partijen graag met Nederlandse bedrijven samen werken.

Samenwerking

Nederlandse bedrijven die bezig zijn met de ontwikkeling van de stad van de toekomst doen dit graag met andere partijen. Ze zijn erg samenwerkingsgezind, tussen verschillende bedrijven, maar juist ook in de triple helix (bedrijfsleven – overheid – kennisinstellingen). Om tot nieuwe producten of technieken te komen wordt vaak samengewerkt met Nederlandse hogescholen, universiteiten en andere kennisinstuten. Langs de lijn van handel en innovatie wordt ook vaak publiek-privaat samengewerkt.

Goede reputatie

De BV Nederland heeft om een aantal uiteenlopende redenen een goed internationaal imago. Ten eerste zit dit hem in het feit dat Nederlandse bedrijven per definitie compliant moeten zijn met EU regelgeving. Dit betekent dat alle Nederlandse bedrijven in vergelijking met niet-Europese buitenlandse concurrenten voldoen aan een relatief zwaar reguleringskader. Europees ontwikkelde technologie voldoet aan Europese wet- en regelgeving omtrent cyberveiligheid en integriteit, wat ervoor zorgt dat we bijvoorbeeld Chinese of Amerikaanse concurrenten makkelijk voor blijven. Daarnaast staat Nederland, door eeuwenlange ervaring met buitenlandse handel, te boek als een betrouwbare partner. Onze producten zijn wellicht duurder dan gemiddeld, maar ook van zeer goede kwaliteit: als je een Nederlands product koopt krijg je waar voor je geld. Ook komen we onze afspraken na, betalen we onze rekeningen, en zijn we binnen een samenwerking altijd op zoek naar de win-win. Op het gebied van bijvoorbeeld agri-food en water staan we wereldwijd bekend als koplopers.

ShowroomNL

Nederland is de ideale proeftuin. Nederlandse bedrijven experimenteren veel met nieuwe technologieën in de vorm van fieldlabs, demonstratie- en icoonprojecten, en werken hierin samen met overheden, kennisinstellingen en burgers. Dit betekent dat we in Nederland een goede testomgeving kunnen waarborgen voor nieuwe technologie, die hierdoor relatief makkelijk gevalideerd kan worden. Ook bieden deze kleinschalige projecten de ideale manier om nieuwe technologieën eerst kleinschalig te testen voordat ze op grotere schaal worden toegepast.

Systeendenken

Smart City en de stad van de toekomst zijn bij uitstek thema's waarbij hokjesdenken weinig toevoegt. De innovatieve en oplossingsgerichte insteek van de BV Nederland past hier uitstekend bij. Door Nederlandse bedrijven wordt niet vanuit het product gedacht, maar vanuit de uitdaging: welk vraagstuk ligt er en welke partijen zijn nodig om dit vraagstuk op te lossen? Nederlandse ondernemers nemen daarbij het perspectief van het gehele systeem en betrekken de hele keten, waarbij uiteraard wel gedacht wordt aan de mogelijkheden voor de eigen business.

Smart Mobility, Infrastructure & Safety

Veelal zijn Nederlandse technologieën en oplossingen gebaseerd op maatschappelijke of planologische situaties die uniek zijn voor dit land. Dit betekent, ook voor smart mobility, infrastructure & safety, dat de BV Nederland unieke producten heeft ontwikkeld, en in onderstaande zaken in vergelijking met buitenlandse collega's erg goed is.

Alternatieve vervoerssystemen

Onder andere door ons beperkte hoogteverschil is Nederland al jaren een rasecht fietsland. Ook technologische ontwikkelingen die geënt zijn op de fiets zijn daarom in de afgelopen jaren veelal door Nederlandse bedrijven ontwikkeld: denk bijvoorbeeld aan elektrische fietsen. Daarnaast focussen Nederlandse bedrijven zich op het ontwikkelen van andersoortig vervoer, zoals bijvoorbeeld steps of elektrische wagentjes, en op andersoortige vervoersmodellen, zoals bijvoorbeeld deel- of abonnementsmodellen.

Last mile delivery

Ook bewoners van steden winkelen steeds meer online. Kleding, boodschappen, gadgets: veel wordt tegenwoordig online besteld en met busjes de stad in gebracht. Als de verschillende bezorgservices niet gecoördineerd worden, betekent dit een vollere stad en meer uitstoot. Zeker in de oudere Nederlandse steden, waar de infrastructuur eeuwen geleden is aangelegd, zorgt dit voor problemen. Nederlandse bedrijven zijn daarom actief bezig met 'last mile delivery' systemen. Bestellingen van de verschillende bezorgservices die de stad in moeten, worden aan de rand van de stad verzameld, gecategoriseerd en samengevoegd in logische groepen, bijvoorbeeld gebaseerd op deel van de stad en gewenst bezorgmoment. In plaats van dat er 40 bestelbusjes de stad in gaan, gaat er maar één busje de stad in, met bestellingen van 40 verschillende kanten, allemaal in dezelfde buurt. Hierdoor wordt minder energie verbruikt, en is er minder verkeersdruk in de stad.

Elektrisch rijden & laadinfrastructuur

In de steden van de toekomst is rijden op fossiele brandstoffen passé. Nederlandse bedrijven zetten vol in op de ontwikkeling van elektrische voertuigen, zoals bijvoorbeeld elektrische bussen, waarin we

op dit moment zelfs Europees marktleider zijn. Een voorwaarde voor de opkomst van de hybride en elektrische auto is dat de elektrische laadinfrastructuur op orde moet zijn. Amsterdam is bijvoorbeeld de Europese stad met het grootste laadnetwerk. Niet alleen Nederlandse steden, maar ook Nederlandse bedrijven lopen voor als het aankomt op laadinfrastructuur: veel technologie wat dit betreft wordt hier ontwikkeld. Hand in hand met laadinfrastructuur gaat energieopslag: de batterijen die nodig zijn om hybride of elektrische auto's te laten rijden. Ook hierin lopen we in Nederland voorop.

Verkeersmanagementsystemen

Nederland heeft een zeer hoge verkeersdichtheid, vooral in steden. Om de verkeersstromen toch goed te laten lopen, is het essentieel geweest om verschillende verkeerssystemen met elkaar te verbinden. Planning en management van verkeer staan sterk met elkaar in verbinding en bij het plannen van nieuwe of te renoveren wijken worden verkeersvraagstukken integraal meegenomen. Dit betekent dat Nederlandse bedrijven, in vergelijking met buitenlandse partijen, een sterke expertise hebben ontwikkeld in geïntegreerde verkeersmanagementsystemen en de sensoriek die daarbij hoort. Ook slim en snel parkeren van auto en fiets is hier onderdeel van: door middel van apps en andere systemen zorgen Nederlandse bedrijven ervoor dat lang zoeken naar een parkeerplek verleden tijd is.

Predictive maintenance in treininfrastructuur

Het spoornetwerk in Nederland is een van de meest geavanceerde en gebruikte spoornetwerken ter wereld. Dit zorgt ervoor dat Nederlandse burgers makkelijk van A naar B kunnen reizen, maar ook dat er veel onderhoud nodig is om dit netwerk up-and-running te houden. Aangezien uitvallende delen van het spoor grote gevolgen hebben, heeft Nederland zich gespecialiseerd in predictive maintenance voor het spoor: met sensoren en via artificial intelligence wordt in de gaten gehouden en voorspeld wanneer de infrastructuur toe is aan vervanging of verbetering. Dit zorgt ervoor dat de problemen kunnen worden ondervangen voordat deze zich voor doen.

Veiligheid in infrastructuur

Onder andere door de grote hoeveelheid water heeft Nederland veel tunnels. Door middel van bovengenoemde predictive maintenance wordt ervoor gezorgd dat zich zo min mogelijk negatiefs voordoet in deze tunnels. Mocht er echter onoverkomelijk een ongeluk of andere calamiteit plaatsvinden, dan zijn er dankzij Nederlandse technologieën voldoende mogelijkheden om de situatie zo snel mogelijk veilig te krijgen. Door middel van slimme brandmelding, noodverlichting, ventilatie en crowd control mechanismen, wordt de veiligheid in infrastructuur gewaarborgd.

Veiligheid in de publieke ruimte

In zijn algemeenheid is Nederland een relatief veilig land in vergelijking met andere landen. Echter, het is wel een zeer drukbevolkt land, wat zijn eigen veiligheidsproblematiek met zich mee brengt. Er zijn een aantal zaken waar Nederlandse bedrijven zich specifiek sterk in hebben ontwikkeld. Nederlandse steden zijn in vergelijking niet erg groot, maar wel drukbevolkt. Dit betekent dat er in steden regelmatig veel mensen en voertuigen op straat zijn; een fenomeen wat tijdens bijvoorbeeld evenementen alleen maar wordt versterkt. Nederlandse bedrijven hebben daarom slimme technologie ontwikkeld die ervoor zorgt dat mensen zich veilig op straat en van A naar B kunnen bewegen binnen een stad. Onder andere door middel van beeld- en geluidcamera's, slimme toegangssystemen en intelligente verlichting zorgen Nederlandse bedrijven ervoor dat de straten en openbare ruimtes veilig zijn. Ook binnen gebouwen wordt door middel van Nederlandse technologie gezorgd dat er voldoende veiligheid ontstaat, door bijvoorbeeld te waarborgen dat er geen ongeautoriseerde pakketten of partijen het pand kunnen betreden en dat partijen die binnen komen automatisch geregistreerd worden als aanwezig i.v.m. brandveiligheid.

Smart Buildings & Homes

Nederland heeft een lange ontwerp-, planning- en bouwtraditie. Het stedelijke landschap kenmerkt zich door een aaneenschakeling van middelgrote steden met een traditioneel centrum met meer moderne districten eromheen. Een heel aantal internationaal gerenommeerde ontwerp- en planningsbureaus hebben in Nederland en wereldwijd gezorgd voor moderne en hoogwaardige stadsontwikkelingsprojecten en iconische ontwerpen. Denk daarbij ook aan onze traditie in publieke volkshuisvesting en inzet van woningcorporaties.

Slimme, geïntegreerde oplossingen

Verstedelijking, grote vraag naar een gezonde leefomgeving en hoge mate van bereikbaarheid resulteert in complexe stedelijke opgaven. Dit heeft ervoor gezorgd dat Nederlandse ondernemers excelleren in integraal ontwerpen en leveren van slimme oplossingen in plaats van producten, zowel in het gebouw als daarbuiten. Zo worden woningen en gebouwen buiten gecombineerd met laadinfrastructuur en mobiliteitsoplossingen en is monitoring en beheer op afstand via slimme applicaties steeds vaker de norm.

Door de Nederlandse neiging tot samenwerking en partnerships ontstaan kansen om verschillende systemen digitaal aan elkaar te koppelen. Ook de systemen met verschillende toepassingen binnen het gebouw worden in een digitale omgeving aan elkaar gekoppeld, waardoor een gebouw zich gaat gedragen als een slim systeem met diverse onderdelen en toepassingen. Het gebouw beweegt als het ware mee met haar omgeving en gebruikers.

Verwarming

Nederlandse ondernemers ontwikkelen en leveren de installaties nodig voor een energiezuinig en gezond gebouw of woning. Er is een lange traditie in verwarming via gasverbranding. Momenteel nog met name op aardgas maar steeds vaker ook via biogas en waterstof als duurzame energiedrager. Verder hebben Nederlandse technologie en installatiebedrijven veel ervaring met koude en warmteopslag in de bodem, onder andere vanuit de kassen in het Westland.

Gezonde leefomgeving

Nederland is ook één van de eerste landen met aandacht voor gezondheid in gebouwen en openbare ruimte, resulterend in milieuregelgeving en innovaties op dit vlak. Hierdoor zijn Nederlandse

ondernemers al vroegtijdig gestart met het toepassen van oplossingen in en rondom gebouwen die bijdragen aan een gezonde leefomgeving. Denk aan intelligente ventilatiesystemen, monitoring van luchtkwaliteit en technologie ter verbetering van de akoestiek.

Duurzame systemen

De transitie naar stad van de toekomst gaat niet alleen gepaard met 'smart', maar ook met duurzaam. Nederlandse bedrijven excelleren in het ontwikkelen van technologieën die sterke energiebesparing binnen het gebouw realiseren. Dit kan door middel van het installeren en toepassen van volledig nieuwe technologie, maar ook door middel van het gebruiken van 'add-ons' op bestaande technologie. Het verduurzamen van woon- en utiliteitsgebouwen wordt daarmee toegankelijker en makkelijker.

Samengevat excelleren Nederlandse ondernemers op het gebied van slimme gebouwen en woningen in integraal kijken naar de wensen en opgaven van de klant. Er is hierbij aandacht voor duurzaamheid, comfort en gezondheid. Met een innovatieve thuismarkt zijn er volop kansen voor ontwikkeling, opschaling en export naar het buitenland.

Water & Environment

Waterkwaliteit

Zeker in de stedelijke omgeving komen er allerlei verschillende (afval)stoffen terecht in de waterleidingen, het riool en het oppervlaktewater. Om het water uiteindelijk weer als bron te kunnen gebruiken, is het essentieel om te weten wat de kwaliteit is. Door middel van uitgebreide sensingmechanismen kan er een duidelijke analyse worden gemaakt van de eigenschappen van het water en kan de behandelingsmethode daarop worden aangepast. Hiervoor zijn verschillende soorten filtertechnieken inzetbaar, zoals bijvoorbeeld UV en actieve kool. Ook voor persoonlijk gebruik zijn waterfilters beschikbaar, waardoor bijvoorbeeld water uit de douche kan worden hergebruikt. Tevens kan middels sensoriek oneigenlijk geloodste stoffen gedetecteerd worden, waardoor bijvoorbeeld criminele activiteiten eerder kunnen worden opgespoord. Daarnaast kan ook de waterstand worden gemeten, wat bijvoorbeeld invloed heeft op stedelijk beleid omtrent droogte of wateroverlast.

Blauwgroene daken

Door middel van het aanbrengen van groen op daken in steden, kan hemelwater worden opgevangen en langzaam weer worden afgegeven: hierdoor vermindert de wateroverlast in een stad. Blauwgroene daken vangen het water niet alleen op, maar slaan overtollig water ook op onder het groen in reservoirs. Hierdoor is de stad niet alleen beschermd bij grote hoeveelheden regen, maar ook bij te weinig regen: het water wat in de reservoirs ligt opgeslagen kan bij droogte weer gebruikt worden waar nodig. Deze daken bepalen de waterbehoefte automatisch op basis van sensoren. Dit betekent ook dat op blauwgroene daken een grotere verscheidenheid aan planten kan groeien, wat de biodiversiteit in de stad bevordert. Daarnaast zorgen blauwgroene daken ervoor dat de stad minder warm wordt: planten kunnen door het verdampen van water een significante bijdrage leveren aan het verlagen van de luchttemperatuur in de stad.

Luchtkwaliteit

Door de grote hoeveelheid verkeer in de stad is er, zeker als er zich in de buurt ook een luchthaven bevindt, regelmatig sprake van verontreinigde lucht, die soms zo ernstig kan zijn dat er gezondheidsproblemen ontstaan voor de bewoners. Dit beïnvloedt de leefbaarheid van de stad

significant. Door middel van het aanbrengen van slimme sensoren kan de luchtverontreiniging in een stad in kaart worden gebracht en kunnen relevante maatregelen worden genomen. Deze sensoren kunnen geïntegreerd worden met reeds bestaande stedelijke infrastructuur zoals lantaarnpalen, zodat deze het stadsaanzicht niet vervuilen.

Notitie

Nederland is bij uitstek een land wat internationaal bekend staat om zijn water gerelateerde technologie en oplossingen. Ook binnen de stedelijke omgeving heeft men vaak met waterproblematiek te maken, of dit nou gaat over afval-, regen- of drinkwater, of juist een tekort aan water. Om deze reden is ervoor gekozen tijdens deze internationaliseringsstrategie ook het thema water & environment mee te nemen. Tijdens het proces werd echter duidelijk dat internationaal gezien Nederlandse waterbedrijven al dusdanig goed gerepresenteerd worden, dat zij zich niet voldoende identificeren met het smart city thema als het aankomt op internationalisering. Om die reden zal er binnen de vervolgstappen van deze internationaliseringsstrategie niet expliciet worden ingezet op water. Mocht er een passende combinatie te maken zijn tussen de thema's mobiliteit, veiligheid, slimme gebouwen en water & milieu, dan is het uiteraard de moeite waard om te verkennen waar thema's met elkaar te verbinden zijn.

Strategie en Focuslanden

Naar aanleiding van een analyse van het speelveld kunnen we op basis van dit onderzoek concluderen dat de Nederlandse smart city community zich vooral zou moeten richten op de volgende zaken.

Thema's

De thema's Mobility & Infrastructure, Safety & Security, en Buildings & Homes zijn hierboven uitgebreid besproken. De crossover thema's behoeven een korte uitleg.

Verduurzaming/Vergroening: Dit thema heeft te maken met energie. Hoe zorgen we ervoor dat er minder energie gebruikt wordt, efficiënt wordt omgegaan met energie, en dat er geen gebruik meer wordt gemaakt van vervuilende (fossiele) energiebronnen?

Circulariteit: Dit thema heeft te maken met grondstoffen. Hoe ontwerpen we onze stad zo dat er zo min mogelijk grondstoffen gebruikt worden (reduce), zorgen we ervoor dat we onderdelen van de stad in zijn geheel hergebruiken (reuse), en zorgen we ervoor dat bestanddelen van producten zo kunnen worden verwerkt dat ze kunnen worden hergebruikt (re-/upcycle)?

Digitalisering: Dit thema heeft te maken met data. Door middel van verschillende technologieën worden steeds grotere hoeveelheden data beschikbaar. Hoe gebruiken we deze data om de stad leefbaarder te houden, en hoe zorgen we ervoor dat privacy en cyberveiligheid geborgd blijft?

Focuslanden

Met betrekking tot Smart City technologie zoals hierboven beschreven, is het essentieel aan te geven dat technologie van verschillende categorieën en innovatieniveaus, op verschillende plekken ter wereld kan worden toegepast. Wat we in Nederland zien als established tech kan op andere locaties een zeer sterke vernieuwing en verbetering teweeg brengen in de stad. Het verbeteren van de leefbaarheid van de stad door middel van het toepassen van established tech is daarmee absoluut mogelijk, en biedt zakelijk kansen voor het Nederlands bedrijfsleven.

Echter, de voor dit project geïnterviewde bedrijven zien meer innovatieve oplossingen toch vaak als dé technologie die komt kijken bij de verandering naar een slimme stad. Daarom kiezen de meeste ondernemers als het op focuslanden aan komt toch liever voor nabije markten, waar de ontwikkelingen gelijk aan of verder zijn dan in Nederland. De aan Nederland direct omringende landen (België, Duitsland) worden regelmatig genoemd, net als de Noordse landen. Daarnaast wordt de V.S., als mede koploper van de ontwikkeling van sleuteltechnologieën, regelmatig genoemd. Ook de Verenigde Arabische Emiraten, waar in 2020 de World Expo plaats zal vinden, komt af en toe ter sprake.

Strategie

Als het aankomt op strategie geven ondernemers aan dat het bij het internationaal zaken doen essentieel is om in direct contact te komen met potentiële opdrachtgevers en partners. In de ondersteuning door publieke en private partijen verwacht men vooral warm geïntroduceerd te worden bij deze partijen. Matchmaking en kleinschalige rondetafels zijn hiervoor uitstekend geachte middelen, die tijdens handelsmissies kunnen worden toegepast. Hierbij is het essentieel dat er concrete aanknopingspunten zijn en dat er meteen praktisch wordt gedacht.

Ook zijn de meeste ondernemers het ermee eens dat een meerjarige programmatische aanpak de enige manier is om in het buitenland echt voet aan de grond te krijgen: om te kunnen exporteren, moet je investeren. Om bovenstaande zaken te bereiken hebben vooral kleinere bedrijven ondersteuning nodig. Als het aankomt op ondersteuning van de overheid zijn ondernemers over sommige zaken zeer tevreden, bijvoorbeeld over de individuele hulpverlening van Ambassades. Echter zijn er ook een heel aantal verbeterpunten. Deze worden verzameld in het Position Paper Smart City Internationaal, welke in de tweede helft van 2019 zal verschijnen.

Vervolg Internationaliseringsstrategie Smart City 2019

Tour de l'Europe

Tijdens verschillende werkgroepsessies en individuele interviews is door de deelnemende bedrijven aangegeven dat nabije markten voor smart city technologie zeer aantrekkelijk zijn. Ook heeft men aangegeven dat korte, gerichte handelsmissies waarbij gefocust wordt op business to business matchmaking het meest effectief zijn. In een doorlopende Tour de l'Europe zullen beide elementen gecombineerd worden. In 2019 zullen twee landen worden aangedaan: België en Zweden.

1. België

De connectie met onze zuiderburen zal worden aangehaald door middel van een tweetal Nederlands-Belgische rondetafels met steden en industrie uit beide landen: een zal in België plaatsvinden, de andere in Nederland. Doel van deze rondetafels is dat bedrijven en steden uit beide landen van elkaar kunnen leren en samenwerkingen aan kunnen gaan met betrekking tot de drie uit het onderzoek gekomen thema's: smart buildings & homes, smart & green mobility en safety & security.

2. Zweden

Richting Zweden zal een tweedaagse, kleinschalige reis plaatsvinden waarbij we Nederlandse bedrijven in contact brengen met Zweedse bedrijven, overheden en gebiedsontwikkelaars. Dit doen we rondom een specifiek vraagstuk of project, bijvoorbeeld de herbestemming van een oude scheepswerf in Göteborg tot woon- en werkgebied. Het doel van deze missie zal zijn om in twee dagen te zorgen dat Nederlandse bedrijven concrete aanknopingspunten hebben om de Zweedse markt verder te bewerken.

3. 2020: Duitsland en Polen

De Tour de l'Europe zal, bij succes, in 2020 worden doorgezet. In de eerste helft van dit jaar kunnen dan bijvoorbeeld NLinBusiness Cities of Opportunities München en Warschau worden aangedaan.

Smart City Fieldlab Californië

Ook de V.S. werd door vele bedrijven gezien als kansrijke markt. Met betrekking tot Californië zal daarom een langduriger, meerjarige, inzet worden geleverd. Californië is om drie redenen gekozen als interessante markt: 1. steden en bedrijven zijn vooruitstrevend en op zoek naar innovatie 2. San Francisco en de omringende regio is één van NLinBusiness' Cities of Opportunities 3. FME is reeds in Californië actief en heeft daar dus al enige naamsbekendheid en een netwerk. Binnen Californië zal voor dit project bij uitstek niet voor San Francisco of Los Angeles worden gekozen, aangezien tijdens de werkgroepsessies door meerdere bedrijven werd geconcludeerd dat iets kleinere steden vaak meer bereid zijn om samen te werken. We kunnen hierbij denken aan San Jose, San Mateo of Oakland, allen in de San Francisco Bay Area.

1. Verkennende missie

In de laatste week van juni vindt een verkennende missie naar Californië plaats omtrent duurzaam en circulair bouwen, waarbij FME is gevraagd mee te denken en mee te reizen om ook het smart city thema smart buildings & homes in de staat te verkennen. FME maakt graag van deze mogelijkheid gebruik om de eerste inzichten te krijgen in de markt aldaar, en welke stappen nodig zijn om daadwerkelijk tot een bilaterale innovatiesamenwerking te komen.

2. Verdiepende missie

Naar aanleiding van de verkennende missie en de daar opgedane informatie organiseren we in het najaar een vervolgmis­sie naar Californië, om de volgende stappen te zetten met betrekking tot de samenwerking. Waar de verkennende missie niet ingericht is voor een grote bedrijfsdelegatie, zal deze missie wel open staan voor een kleine, gefocuste delegatie aan bedrijven.

Smart City Marketingstrategie

Eén van de zaken die op kwamen tijdens de interviews en werkgroepsessies, is dat Nederlandse bedrijven er niet erg goed in zijn zich internationaal en collectief in de markt te zetten: het ontbreekt aan een marketingstrategie, inclusief sterke storyline. We ontwikkelen deze volledig private storyline met technologieën/diensten, zodat deze gebruikt kan worden bij de internationalisering.